

Månedsoversigt over plantesygdomme

334. — August 1953.

Der blev for august måned modtaget beretninger fra 100 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 330 forespørgsler.

Lufttemperaturen beregnet som middeltemperatur afveg ikke væsentligt fra det normale, der for denne måned er 14—15°.

Nedbøren blev i august en del større end normalt for Jylland, idet der målttes 116 mm mod normalt 87 mm, medens den med 67 mm for Øerne ikke afveg meget fra normalen, der her er på 73 mm. De største nedbørsmængder faldt i månedens sidste halvdel, især i ugen 23.—29.. For de forskellige landsdele målttes i tiden 1.—29. følgende mængder i mm og med månedens normal i (): Nordjylland 125 (84), Østjylland 114 (84), Vestjylland 114 (92), Sønderjylland 111 (92) — og for hele Jylland 116,4 (86,9); Fyn 90 (76), Sjælland 57 (73), Lolland og Falster 58 (69) — for hele Sjælland og øvrige øer 67,1 (73); Bornholm 39 (67).

Sygdomme på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Den vedholdende regn i august har bevirket, at meget korn, navnlig rug, er spiret i hobene (G. Foldager, Frederikshavn; P. Norup, Langholt).

Gulspidssyge (kobbermangel) viste sig ved mangelfuld kerneudvikling i byg- og havremarker i flere egne af Jylland (F. C. Frandsen, Thisted; J. Rindom, Vinderup).

Meldrøjer (*Claviceps purpurea*) optrådte i en del rugmarker og ret hyppigt også i bygmarker på Viborgeggen (A. P. Aidt).

Aksfusariose (*Fusarium sp.*) havde i størstedelen af landet været uden betydning. I visse jyske egne med vedholdende fugtigt vejr er syg-

dommen jævnlgt observeret i kornhobene (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg; Kr. Nielsen, Skive; A. Diederich, Århus; J. P. Skov, Odder).

Stinkbrand (*Tilletia caries*). Svagt angreb konstateredes i hvede efter indkøbt, kontrolleret og afsvampet udsæd; men der var meget stærkt angreb på samme ejendom sidste år efter anvendelse af uafsvampet såsæd, så der måske er sket en smitte af den indkøbte såsæd (N. M. Nielsen, Ruds-Vedby).

Sortrust (*Puccinia graminis*) er iagttaget i en rugmark i V. Vandet og 2—3 km mod vest fandtes 2 *Berberis vulgaris* (F. C. Frandsen, Thisted).

Bælgplanter.

Kaliummangel er konstateret i enkelte kløvermarker og bormangel i en enkelt lucernemark (Aage Buchreitz, Ribe).

Lucernebrok (*Urophlyctis alfalfa*) konstateredes med et stærkt angreb i en 2-års mark i Hyllinge (P. Grøntved, Næstved).

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) fandtes med svagere angreb i 2-års lucerne ved Aagerup (M. Greve).

Kløverskimmel (*Peronospora* sp.) konstateredes med stærkt angreb i lucernemark (J. P. Skou, Odder).

Almindelig meldug (*Erysiphe polygoni*) angreb ærter ved Tys-totte (H. Laursen).

Bederoer.

Gulspidssyge (kobbermangel). Fra Brande berettes om et interessant tilfælde af kobbermangel i bederoer efter kartofler med tydeligt udslag for sprøjtning med bordeauxvædske på forfrugten (sammenlignet med en strimmel af samme mark, hvor kartoflerne ikke blev sprøjtet). Tværs over marken gik elektriske kobberledninger, og under disse var udslaget i bederoerne endnu større, også i den del af marken, hvor kartoflerne året før var sprøjtet. Samme udslag sås ikke i en tilstødende kålroemark, hvilket tyder på størst kobberbehov hos bederoerne (P. Trosborg).

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) har gennemgående været godartet, men stedvis berettes der dog om stærke angreb, og adskillige venter, at bederoernes usædvanlig stærke vækst i august vil medføre, at symptomerne vil blive mere udprægede i løbet af september. Fra Store-Heddinge berettes om særlig stærke angreb, hvor selv stokløberne står med visne, indtørrede skudspidser (E. R. Nielsen).

Bedeskimmel (*Peronospora Schachtii*) synes ikke at optræde med nye angreb i august, og sygdomsforløbet afviger derved væsentligt fra angrebet i fjor, hvor det fortsatte hele sommeren igennem. Følgende tre citater giver et godt udtryk for den almindelige tilstand: „Der findes ingen nye angreb, men mange planter er sorte i hjerteskuddet og forveksles let med bormangel“ (S. Pedersen, Stege); „Sene angreb forekommer ikke. En

mark, hvor 25 % af planterne i forsommeren var angrebet, er nu fri, men de tidligere angrebne planter er for små" (A. Diederich, Århus). „Enkelte svage angreb iagttaget, dog kun i pletter. Omkring en angreben plante har de andre roer også fået gule blade, et ret hyppigt fænomen i dette efterår" (Knud Sehested, Otterup).

Virus-gulsot (*Beta Virus 4*). Angrebet har i løbet af august vist sig i de fleste egne af landet, men i langt de fleste tilfælde kun med svage, spredte angreb. Følgende udtalelser karakteriserer angrebet: „Middelsvære angreb i mange marker på Lolland og Falster" (Sv. E. Sørensen, Nykøbing F.); „I slutningen af måneden er der på Møn angreb i alle marker, men styrken er varierende fra næsten helt grønne til næsten helt gule marker, hvad der sikkert til dels skyldes forskellig kvælstofgødskning" (S. Pedersen, Stege); „Findes stærkt udbredt i næsten alle bederoemarken i forbindelse med tørkevisne blade" (M. Greve, Roskilde); „Ret almindelig og optræder enkelte steder endog meget kraftigt" (E. R. Nielsen, Store-Heddinge); „De gule blade har på Langeland efterhånden en stor udbredelse i bederoemarkerne, men det er ikke det hele, der er virus-gulsot" (H. P. Andersen, Rudkøbing). På Fyn og i hele det østlige Jylland er angrebet ret udbredt, men gennemgående svage, og fra andre egne af Jylland skal fremhæves: Optræder i Vendsyssel spredt i begrænsede pletter (H. Baltzer Nielsen, Hjørring; J. Wested, Fossevangen; Martin Christensen, Sindal); har i Salling bredt sig stærkt i august, så det er sjældent at finde en mark, hvor der ikke er angreb (Kr. Nielsen, Skive); angreb i de fleste marker, men ikke nær så stærkt som ved samme tid i fjor (J. Rindom, Vinderup; A. Toft Andersen, Holstebro; L. Hangaard Nielsen, Videbæk); almindelig udbredt med angreb af vekslende styrke (Aage Buchreitz, Ribe); på Jydevedegnen angrebne planter i næsten alle roemarken, men kun svage angreb (Hardy Knudsen, St. Jydeved forsøgsstation).

Fra Ærø skrives, at der er meget angreb af virus-gulsot, og at det begyndte tidligt. Da der efter indberetternes opfattelse ikke findes bederoefromarker på øen, skønnes angrebene at stamme fra roekuler (Ejlf Johansen). Fra Øtoftegaard (Aage Munk) og fra Tystofte forsøgsstation (H. Laursen) meddeles om forskel i henholdsvis familiers og stammers modtagelighed.

Gule blade. Som det fremgår af ovenstående har virus-gulsot ikke været ene om at give gule blade i bederoemarkerne. Som sædvanlig har der været adskillige andre årsager til gulfarvningen, men af indberetningerne fremgår det, at der i år navnlig har været tale om 2 årsager eller årsagskomplekser: I de nordlige dele af landet skønnes den store nedbør at have forårsaget megen udvaskning med kvælstofmangel til følge, medens det fra Øerne og det sydlige Jylland fremhæves, at roerne fik et knæk i varme- og tørkeperioden i sommer. Stedvis fremhæves andre årsager som kalktrang, mangelfuld dræning, manganmangel, bormangel eller magnesiummangel. Fra Jydeved forsøgsstation nævnes, at i to marker med magnesiumgødskning er roetoppen i de parceller, der ikke får magnesium, meget gule (Hardy Knudsen).

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

På lave arealer er mange roemarker skadet af de store nedbørsmængder (G. Heltoft, Nibe).

Kalimangel. Der berettes fra Vendsyssel om en del kalimangel i kålroer. Der bruges mange steder alt for lidt kali, og så bliver det galt, når roerne vokser stærkt til som i år (Martin Christensen, Sindal).

Kålroens mosaiksyge har kun vist svage angreb, selv på egne, hvor angreb ofte er alvorlige (Stanley Jørgensen, Høng; P. Grøntved, Næstved). Fra Salling berettes om ret almindelige angreb (Kr. Nielsen, Skive).

Almindelig meldug (*Erysiphe polygoni*) har i månedens løb angrebet kålroer (H. Laursen, Tystofte forsøgsstation) og især turnips (S. P. Lyngby, Virumgaard).

Kålbroksvamp (*Plasmidiophora brassicae*). Der berettes lokalt om stærke til ødelæggende angreb (Kr. Brødsgard, Ejby; P. Bruun Rasmussen, Marslev; J. Rindom, Vinderup).

Bakteriose. I artsforsøg med rodfrugter er 5—10 % af turnipsene ødelagt af bakteriose (S. P. Lyngby, Virumgaard). Fra Odsherred meddeles om megen „halsråd“ efter stærke angreb af krusesygegalmyggen (H. Bertelsen).

Kartofler.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*), der allerede i juli var almindelig udbredt med talrige stærke Angreb i tidlige og middeltidlige sorter fortsatte i samme omfang på de sildige sorter i august. Af 67 indberetninger taler kun 9 om ubetydelige eller sjældne angreb, medens 58 taler om almindelig udbredte angreb, hvoraf 20 betegnes som overvejende svage, medens 38 betegnes som stærke, og Dianella nævnes særlig hyppigt som stærkt angrebet, medens Tylstrup Odin og Robusta gennemgående har klaret sig bedre uden dog at være fri for angreb.

Fra mange sider fremhæves det, at sprøjtning har hæmmet angrebet afgørende, medens enkelte har mindre opmuntrende erfaringer, som det fremgår af følgende udtalelser: „Tilsyneladende ringe resultat af sprøjtningen“ (H. P. Nielsen, Ulstrup) og „Ånskuelserne om sprøjtningernes værdi er meget delte“ (Aage Buchreitz, Ribe). Mange af indberetterne gør opmærksom på, at det regnfulde vejr har medført meget store vanskeligheder for sprøjtningens udførelse, således at der i denne omstændighed fås en forklaring på, at sprøjtning ikke altid har virket tilfredsstillende. Ofte er sprøjtningen udført for sent (R. Sørensen, Han Herrederne), eller der spares for stærkt på sprøjtevædsken (P. Trosborg, Brande). Fra forsøgsstationen i Jydevad meddeles, at der i usprøjtede parceller (sorterne Dianella og Alpha) var stærkt angreb, efter 2 gange sprøjtning et middelstærkt angreb, men efter 4 sprøjtninger intet angreb (Hardy Knudsen), og fra forsøgsstationen i Lundgaard meddeles tilsvarende, at sprøjtning 3 gange tildels har kunnet afværge angreb (J. Meincke). Disse meddelelser antyder, at der i et skimmelår som

dette næppe sprøjtes ofte nok og opfordrer til yderligere forsøg med udvidet sprøjtning.

Alvorlig knoldsmitte har vist sig adskillige steder (Aksel Nielsen, Horsens; Toft Andersen, Holstebro; G. Heltoft, Nibe; H. Baltzer Nielsen, Hjørring), men en endelig bedømmelse kan endnu ikke foretages.

Rodfiltsvamp (*Rhizoctonia solani*) har været ret ondartet på den kolde og fugtige jord (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg).

Sortbensyge (*Bacillus phytophthorus*). Fra Aalborgegnen meddeles, at angrebene fortsætter, særlig i de sildige sorter som Ackersegen og Dianella (J. Chr. Andersen-Lyngvad).

Chr. Stapel.

Sygdomme på havebrugsplanter.

Æbleskurv (*Fusicladium dendriticum*) er fremdeles det store problem i frugtplantagerne, og så godt som alle indberetterne anfører, at angrebene er almindelige med en styrke på middel til stærk; dog formener de fleste, at vel finder der ny-infektioner sted, men det går hovedsageligt ud over bladene, medens frugterne klarer sig. Der skal citeres følgende: „Meget varierende angreb. Hvor sprøjtningen ikke har været grundig fra tidlig forår og især omkring blomstringen oftest ret stærke angreb. I august en del ny infektion. En del steder anvendt hvid Bordeaux, men oftest har det givet ret stærk sprøjteskade.“ (Arne Sørensen, Jylland); „Det har i år været svært at holde skurven nede — navnlig omkring blomstringstiden“ (Chr. Greve, Sydfyn); „Videre udbredelse af skurven går heldigvis ikke længere stærkt, men der er også kun få plantager, der kan sige sig helt fri. En enkelt plantage var fint sprøjtet i forsæsonen, men på grund af lidt bladfald har frugtavleren i den sidste tid undladt sprøjtning, og der kommer tilsyneladende ikke skurv (ingen sprøjtning i næsten en måned)“ (A. Bjerggård, Sjælland); „Skurven arbejder stadig i kanten af de gamle pletter, og ny infektion finder sted. Det har i år stadig været nødvendigt at følge skurven op med sprøjtninger“ (E. Agger, Nordvestsjælland), og „I den sidste tid ses mest nye angreb på blade — frugten klarer sig med de pletter, den allerede har!“ (Henrik Nielsen, Holbæk Amt).

Det ovenfor anførte gælder for erhvervsplantager, — når talen derimod er om privathaver, karakteriseres æbleskurven som meget alvorlig, og det fremhæves flere gange, at træerne ser elendige ud. I nogle tilfælde sprøjtes der utilstrækkeligt — og så breder skurven sig; i andre tilfælde er frugtansætningen så ringe, at man anser sprøjtninger for urentable — og så sætter skurven sig rigtig fast (Jørgen Jørgensen, Aalborg; Herborg Nielsen, Salling-Fjends; N. P. Jensen, Vonge og N. F. J. Larsen, Jerslev).

Pæreskurv (*Fusicladium pirinum*) anses vel af nogle indberettere for at være noget mindre alvorlig end æbleskurven, men mange nævner dog, at ikke alene er skuddene, men også frugterne hårdt medtaget. I Jylland har Clapps Favorite været særlig modtagelig (Arne Sørensen).

Fra Hornum forsøgsstation anføres, at pæreskurven er slem ved Herrepære, Clara Frijs, Amanlis og (naturligvis) Bonne Louise (I. Groven). På Blangstedgaard er det særlig Williams, der er angrebet (Poul Dahl).

Fra Sydfyn meddeles, karbaminsyreforbindelsernes zink-midler har vist god virkning (Chr. Greve).

Gul Monilia (*Monilia fructigena*) har kun gjort sig ganske lidt gældende på kirsebær, blomme og pære; meddelelser om angreb på æbler går ud på, at svampen endnu synes ret godartet. Fra Nordthys og Hjørring Amt anføres, at angreb endnu ikke er konstateret (G. Ejsing og Frode Olsen). Nogle indberettere bemærker, at svampen måske „ligger og lurere“, og således pludselig kan slå hårdt til, da der er mange indfaldsporte i skurvpletter og „ormehuller“. Om nogle sorters modtagelighed skal følgende citeres: Viborg Amt: „... særlig slemt foreløbig for Ananas, Transparente og Cox's Orange“ (Eli Fog-Petersen); „Meget slemt på James Grieve, — Cox's Pomona og Guldborg med mindre angreb“ (N. F. J. Larsen, Kalundborg Omegn); „Kun Ingrid Marie kan som sædvanlig noteres almindelig angrebet“ (A. Bjerggård, Sjælland), og „Angrebet værst i James Grieve“ (G. Mayntzhusen, Roskilde).

Smårevner på æblefrugter omtales fra Jylland og Nordvestsjælland som mindre udprægede end ellers (Arne Sørensen og E. Agger). Fra Thuro refereres nogle orienterende undersøgelser, hvor man har tilført borax til træer, der plejer at få mange smårevner; det ser ud til, at frugterne i år bliver pæne (Chr. Greve), men noget bevis kan ikke tages ud fra det pågældende materiale.

Revnede æbler. Fra Sjælland skrives: „Forekomsten af revnede æbler så almindelig, at den ikke kan sættes i forbindelse med sprøjningens udførelse de forskellige steder, men må forklares ud fra mere alm. forhold, såsom klima! Almindelig at se det kraftigst på træer, der står op af stærkt vandforbrugende læ (poppel)!!“ (A. Bjerggård, Sjælland); fra Jylland: „En del små revner som følge af sprøjtnings, især hvor der er anvendt bordeaux (hvid) på tidlig glat frugt. Mere end sædvanlig“ (Arne Sørensen). Fra Nordthys hedder det: „Her forekommer hyppigt små revner forårsaget af bormangel, dog ikke så udpræget som sidste år“ (G. Ejsing).

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) på ribs-, solbær- og stikkelsbærbuske synes at optræde i meget varierende styrke; der foreligger meddelelser om få / sjældne / almindelige angreb, der betegnes svage / middel / stærke, og det er derfor vanskeligt at give et helhedsbillede af sygdommen; da sommer-sprøjtninger af frugtbuskene ikke udføres i væsentligt omfang, kan det store register for sygdommens optræden ikke sættes i relation til virkning af bekæmpelsesmidler.

Vi selv har iagttaget, at når først skivesvamp er blevet alvorlig, kan det volde vanskelighed med kobberoxyklorid at holde svampen nede og beskytte de unge blade mod infektioner.

Det er interessant at læse følgende fra Hornum forsøgsstation: „Der er stor forskel på sorternes modtagelighed. Nogle franske sorter er forlængst

bladløse, medens nyere hollandske sorter står frisk grønne med alle blade" (I. Groven).

Filtrust (*Cronartium ribicola*) på solbærblade er af 5 indberettere slet ikke iagttaget, af 4 bedømt til at forekomme som spredte angreb og af 10 som almindeligt forekommende angreb (heraf alle som middel til stærke angreb).

Om forekomst af denne rustsvamps andre værtplanter skrives følgende fra Frederiksborg Amt: „Forekommer flere steder selv om der tilsyneladende ikke er Weimouth-fyr i nærheden" (C. T. L. Worm), og fra Holbæk Amt: „Meget voldsomt — men jeg har ikke fundet en eneste Weymouth-fyr — eller anden 5-nålet!?" (Henrik Nielsen).

Fyrretræers tilstedeværelse ligger sikkert også som „baggrund" for denne meddelelse fra Esbjerg-Varde: „Findes i enkelte tilfælde som stærke angreb i nærheden af skove og plantager" (M. Sørensen).

Hertil skal bemærkes, at svampens sporer kan spredes over store afstande fra fyr til solbær, så de manglende Weimouthsfyr er næppe noget mærkeligt.

Iøvrigt skal vi angående filtrustangrebene i almindelighed fremhæve: i år har mange solbærbuske kastet hovedparten af bladene allerede fra august måneds begyndelse; ved en flygtig betragtning af det store bladfald og buskenes brunlige udseende er man tilbøjelig til at bestemme årsagen til at være filtrust, men vi har konstateret, at det meget ofte i virkeligheden drejer sig om skivesvamp. Yderligere skal følgende citeres: „Sine steder meget slemt — sådan at buskene næsten er nøgne nu. Det ser ud til, at Wellington angribes først og stærkest, derefter Schwarze Traube. Laxtons Tinker angribes sidst og mindst" (Ejner Christensen, Sorø Amt).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvæe*) på solbærblade er forekommet på Hornum forsøgsstation (I. Groven).

Hindbær-stængelsyge (*Didymella applanata*) synes at være både meget udbredt og meget voldsom. Samtlige indberettere nævner angrebene som almindelig forekommende, og halvdelen betegner dem som stærke. Der skrives fra Himmerland: „Det er ikke almindeligt her på egnen at se stængelsygen brede sig med så voldsom fart som i år, den er i øjeblikket meget langt oppe på stænglen" (Chr. Oksen).

Køkkenurter.

Selleri-bladpletsyge (*Septoria apii*) bedømmes — ligesom i sidste måned — til at være af meget ringe udbredelse; og dette udtrykkes således fra Frederiksborg Amt: „Mærkværdig lidt af denne sygdom i år" (C. T. L. Worm).

Det ser ud til, at under de vejrforhold, vi har haft i år, kan man nøjes med et „grundigt forarbejde", nemlig sprøjtning af prikpleanterne; herom skrives fra Sjælland: „Forbavsende lidt at se af denne sygdom i år. Mange steder findes bogstavelig talt *rene* kulturer, hvor der overhovedet ikke er sprøjtet siden udplantningen. Hvor angrebet findes, sker udviklingen kun ret

langsomt" (A. Bjerggård), og fra Holbæk Amt: „Enten er der voldsomme angreb eller — intet! Jeg har prøvet at efterlyse årsagen, og det ser ud til, at planter, der er sprøjtet i bæk, er sunde, mens de usprøjtede er angrebne" (Henrik Nielsen).

Det samme ligger nok til grund for følgende fra Esbjerg-Varde: „De få angreb, der er, er i reglen stærke" (M. Sørensen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på tomatfrugter svinger åbenbart ret meget i angrebsstyrke fra den ene egn til den anden. Forklaringen er vel den, at naboskab med kartofler er ikke lige udpræget alle vegne, og luftfugtigheden er også lokalt betonet: „Hvor der jævnlgt pudres med kobbermidler, holdes angrebet borte" (C. T. L. Worm, Frederiksborg Amt); „I år kan man mærke, at havejerne har gjort en indsats for at undgå angrebet" (G. Mayntzhusen, Roskilde); „Ret udbredt, men hvor der er ofret en sprøjtning, er det nu ikke særlig galt" (Ejner Christensen, Sorø Amt); „Alle frilandstomater (der ikke er sprøjtet flere gange) er angrebne — ligesom angrebet ses ret hyppigt i uopvarmede drivhuse" (Frode Olesen, Hjørring Amt), og: „Totalt ødelæggende" (Jørgen Jørgensen, Aalborg Amt).

Prydplanter.

Rosen-rust (*Phragmidium subcorticium*) har på visse lokaliteter været hård ved roserne og forårsaget gulfarvning og afkastning af mange blade. Der skrives fra Viborg Amt: „Mange flere alvorlige angreb af rosen-rust i år end i fjor" (Eli Fog-Petersen); „Tillob ses, men ret milde" (Ejner Christensen, Sorø Amt); og: „Synes noget mere almindelig end tidligere år. Sammen med stråleplet har den mange steder taget pynten af rosenrabatterne," (A. Bjerggård, Sjælland).

Gråskimmel (*Botrytis elliptica*) på *Lilium speciosum*. „Er tiltaget i et par år og er nu også gået på blomsterne" (Niels Gram, Aabyhøj).

Chrysanthemum-rust (*Puccinia chrysanthemi*). Fra Sjælland skrives: „Denne sygdom, der svinger meget i styrke fra år til år, synes i år at have bredt sig kraftigt, hvor der i forvejen fandtes angrebne sorter. Et særlig kraftigt angreb, der økonomisk set er nærmest katastrofalt, er konstateret i et københavnsk gartneri, hvor man endda har pudret kraftigt med et Ferbam-middel" (A. Bjerggård).

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter.

Bælgplanter.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). Heller ikke i den forløbne måned har angrebene været særligt fremtrædende; kun få omtaler stærkere angreb. Nordthy: „Lucerneål er kun iagttaget en enkelt gang, hvorimod rødkløver- og hvidkløverål er almindelige i fortrinsvis 4-, 5- og 6-marksdrifterne, hvor man ikke holder rødkløver og hvidkløver adskilt, og der kun fås få rødkløver- henholdsvis hvidkløverfrie år. I 9-marksdrifterne, hvor man har 3

græsmarker (en 1-års med rødkløver, en 2-års med hvidkløver) træffes faktisk aldrig angreb af kløverål" (F. C. Frandsen). Morsø: „Angrebene i kløver har ikke medført tilnærmelsesvis samme skadevirkning som i de foregående år, selv om der er angreb af hvidkløverål i de fleste 2-års kløvergræsmarker her på øen" (Engelhart Jensen). Holstebro: „På en ejendom med 4 marks drift (1-års græs) var angrebet så stærkt, at der kun fandtes enkelte rødkløverplanter i bestanden" (A. Toft Andersen). Hasseris: „Stængelål er fundet i lucerne, hvor der var sået lucerne i andet år efter et gammelt lucerneudlæg" (J. Chr. Andersen-Lyngvad). Hobro: „Stængelål i rød- og hvidkløver er meget almindelige. Landmændene er sjældent opmærksomme på disse skadedyr" (Poul Olsen). Askov forsøgsstation: „Angreb findes meget udbredt i hvidkløver og rødkløver! Langvarige stammeforsøg eller rødkløver, der dyrkes for tit, er en del af årsagen" (H. Agergaard).

Bladrandbiller (*Sitona spp.*). Karise: „Disse biller er ret glubske overfor spæde lucerneplanter. På et par lokaliteter er de begyndt at afgræsse lucernen fra en side af og i en sådan grad, at bekæmpelse med Gesarol blev tilrådet" (E. R. Nielsen).

Bederoer.

Bedelus (*Aphis fabae*). Angreb har overhovedet ikke vist sig nogetsteds i landet.

Smældere (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Kartoffelboreren (*Hydroecia micacea*). Et svagt angreb er konstateret på Møn (S. Pedersen).

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). Angrebene har været uden betydning.

Knoporme (*Agrotis segetum*). Se diverse skadedyr.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Kållus (*Brevicoryne brassicae*). Angrebene har i langt de fleste tilfælde været ganske svage og betydningsløse. Sjælland: „Angrebene af kållus kom sent, og de kraftige byger, der er faldet i denne måned, synes at holde angrebene nede på et minimum. Kun i relativt få tilfælde har jeg følt grund til at ordinere sprøjtning eller pudring" (A. Bjerggård). Vestsjælland: „Kålluskolonier (15—20 lus) på enkelte blade ses i alle kålroemarker, og hvis vejret bliver tørt og varmt, er der stor fare for meget stærke angreb. I enkelte marker, som ligger i læ af skov o. lign., er der meget kraftige angreb. Hele toppen navnlig omkring hjerteskuddet er totalt dækket af lus. Roerne er bløde, og væksten er gået i stå" (Stanley Jørgensen). Sydsjælland: „Optræder nu ret almindeligt; men de er ikke ret talrige og kommer næppe til at gøre større skade på dette sene tidspunkt" (P. Grøntved).

Kålbladhveps (*Athalia spinarum*). Den eneste beretning, der omtaler angreb, er den følgende fra Skærbæk: „Stærke angreb set på hvidkål og grønkål, men ikke på kålroer eller turnips endnu" (Vald. Johnsen).

Knoporme (*Agrotis segetum*). Se diverse skadedyr.

Kålorme (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) har optrådt i større tal end sidste år, og man har i mange tilfælde været nødt til at gribe til bekæmpelsesforanstaltninger. Hads Herred: „Der findes en del svage angreb, som ikke synes at stå i forhold til den store æglægning i sidste måned“ (J. P. Skou). Grindsted: „Almindelige angreb i kål og småangreb i kålroer, men ikke det store sus“ (J. J. Jakobsen). Askov forsøgsstation: „Angrebet ikke særlig slemt i kålroemarkerne, stærkt på kål i haver“ (H. Agergaard). Ribe og Omegn: „Både „den store“ og „den lille“ er almindeligt forekommende. Hvor der er plantet kål ud i kålroemarkerne, er angrebene øjensynlig værre, end hvor det ikke er tilfældet, — og dette gælder også for markernes roeplanter“ (Aage Buchreitz). Jyndevedegnen: „I de fleste kålroemark har der været angreb af kålsommerfuglens larve. Der er ikke blevet gjort noget for at bekæmpe den, selv om angrebene enkelte steder er ret ondartede“ (Hardy Knudsen). Holbæk: „Angreb er almindelige, men DDT virker godt, så plagen er ikke stor“ (Henrik Nielsen). Sorø Amt: „Har haft ret travlt de sidste 14 dage; det var den lille, der begyndte og endda ret kraftigt“ (Ejner Christensen). Sydsjælland: „Træffes hist og her i kålroemarkerne, men er ikke talrige, og har ikke gjort nævneværdig skade i år“ (P. Grøntved). Møn: „Kålorme findes i store mængder og har afribbet store marker. Der bliver pudret med Bladan og Gesarol, som giver god virkning“ (S. Pedersen).

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Det billede, man kan danne sig af angrebet rundt om i landet i august, svarer nøje til det, man så for juli månedens vedkommende: overordentlig stærke angreb de fleste steder med en stærkt omsiggribende halsforrådnelse til følge. Værst synes det at stå til i Nordjylland. Af de talrige indberetninger plukker vi følgende citater ud: Om angreb i kålroer: Hjørring: „Stærke angreb i hver eneste kålroemark“ (H. Baltzer Nielsen). Han Herrederne: „Meget fremtrædende og ondartet. Der er angreb i så at sige alle kålroemark, og i det våde vejr har forrådnelsen bredt sig ned midt i roelegemet i de fleste angrebne planter. Jeg vil tro, at der gennemgående er angreb i 10 % af planterne.“ (R. Sørensen). Nordthy: „Almindelig i praktisk taget alle kålroemark, i nogle endog kraftige angreb — indtil 25—30 % af roerne er i mange marker begyndt at gå i forrådnelse. Mange har foretaget bortskæring af rodhalsen med forrådnelse“ (F. C. Frandsen). Morsø: „Den værste plage i kålroemarkerne i år. I det fugtige vejr vedvarer halsforrådnelsens hærgen og vil medvirke til en betydelig udbyttenedgang i mange marker. Ingen marker helt fri for angreb“ (Engelhart Jensen). Nibe: „Ret stærke angreb overalt og meget halsråd, det gælder især i de tidligt såede kålroer, medens senere såede har klaret sig bedre“ (G. Heltoft). Hobro: „Krusesygegalmyggen har forvoldt forfærdelig megen skade i denne sommer. Vi har kålroemark her på egnen, hvor op imod 100 % af roerne står med halsråd, en del af roerne er på nuværende tidspunkt totalt rådne“ (Poul Olsen). Østthimmerland: „Angrebene meget svære og er fulgt op af stærkt angreb af bakteriose. Mange marker med op til 100 % angreb, og allerede nu er mange roer odelagt af bakteriose så dybt, at en aftopning allerede er for sen“ (P. Pedersen). Vinderup: „For-

rådelse i hjerteskuddet findes i alle kålroemarker, oftest kun få procent, men i enkelte tilfælde er fundet ca. 20 % roer med halsråd" (J. Rindom). Ulstrup: „Angrebene er blevet mere godartede, end det så ud til en overgang. Forrådnelsen gennem halsen spiller ikke nogen stor rolle i år, da navnlig ikke i bangholm stammerne, der har klaret angrebet fint og står med kraftig top påny" (H. P. Nielsen). Ødum forsøgsstation: „I begyndelsen af august var ca. halvdelen af kålroerne ret stærkt angrebet af halsråd. Her ved begyndelsen af september er næsten alle angrebene standsede, og de fleste „sår" er torret ind. Skaden bliver nok ikke så stor, som det en overgang kunne frygtes" (B. P. Bentholt). Århusegnen: „Krusesyge er meget almindeligt forekommende, men angrebene var faktisk værst først på sommeren, en del af de da stærkt angrebne planter er i nogen grad vokset fra angrebet. Bakteriøse som følge af krusesyge er ikke stærkt udbredt" (A. Diederich). Hads Herred: „Krusesygen bredte sig noget i løbet af måneden, men kun lidt i forhold til juli måned" (J. P. Skou). Brande-Thyregod: „I den østlige del af området ses enkelte planter med krusesyge i de fleste kålroemarker. Betydende angreb er ikke iagttaget" (P. Trosborg). Askov forsøgsstation: „Angreb stærkt udbredt, mange roer har tabt de fleste blade, og halsråd er meget almindeligt, men vi har før haft stærkere angreb" (H. Agergaard). Skærbæk og Omegn: „Angreb er ret almindelige i wilhelmsburgermarkerne, sjældne i bangholmmarkerne" (Vald. Johnsen). Vestfyn: „Krusesygegalmyglarver findes langt de fleste steder, dog synes det ikke, som halsråddet er så slemt" (Kr. Brødsgaard). Marslev: „Ret stærke angreb flere steder" (P. Bruun Rasmussen). Ærø: „Er i år meget almindelig her på øen og vil ned sætte udbyttet stærkt" (Ejlif Johansen). Frederiksborg Amt: „Angreb af krusesyge i kålroer er ret almindelige, ofte fulgt af kraftige angreb af halsråd" (W. Nøhr Rasmussen). Odsherred: „Krusesygen flourer stadig, og der er som følge heraf meget halsråd" (H. Bertelsen). Vestsjælland: „Meget stærke angreb findes overalt. Mange blade er misdannede, og i adskillige tilfælde er det gået ud over hjerteskuddet. Forrådnelsen er gået ned i rodhalsen, og der er alvorlig fare for, at forrådnelsen vil brede sig til selve roelegemet inden optagningstid" (Stanley Jørgensen). Sydsjælland: „Almindelig i alle kålroemarker, mere udbredt end i de nærmest foregående år" (P. Grøntved). Om angreb i kål følgende: Nordjylland: „Værre end nogensinde" (P. Jacobsen). V. Himmerland: „På sent udplantede kål ret alvorlig, hvis der ikke er sprøjtet eller pudret" (F. Knoblauch). Viborg Amt: „Alt for mange kålstykker står med forkrøblede planter, sommetider over 75 % hovedløse stykker kålhave. Karakteristisk er det, at det er de små indelukkede kålstykker, som er angrebet — gennemgående fine kål i roerækkerne" (Eli Fog-Petersen). Sjælland: „I blomkål har jeg set enkelte stærke angreb, men i almindelighed er angrebene dog ikke af stor økonomisk betydning. De er dog jævnt udbredt, både i blomkål og hovedkål. De stærke angreb er fundet på arealer, der gennem årene har været stærkt eensidigt benyttet til kål, og på sådanne steder bør man uden tvivl være mere vagtsom" (A. Bjerggård). Roskilde: „Sjældent set så stærke angreb tidligere år" (G. Mayntzhusen). Holbæk: „Forholdsvis udbredt i år, ikke mindst på sent udplantede blom-

kål" (Henrik Nielsen). Sorø Amt: „Ret almindelig — værst hvor folk selv har tiltrukket planterne — og så kan det spores fra enkelte gartnerier" (Ejner Christensen).

Den lille og den store kålflue (*Chortophila brassicae* og *Ch. floralis*). Følgende beretning fra Sjælland omhandler den lille kålflue: „Kålfluen har været medvirkende til væltede kål hele sommeren igennem, og gartnerne indstiller sig efterhånden på at skulle vande med gift næsten ved alle udplantninger. Thiofosfor anvendes almindeligt med held, men også brug af lindan bliver almindelig og synes at virke over lidt længere tid" (A. Bjerggård). Hvilken af de to kålfluearter, der er tale om i efterfølgende jyske indberetninger, kan ikke med sikkerhed fastslås af os, men der er en overvejende sandsynlighed for, at der for flertallets vedkommende er tale om angreb af den store kålflue. Klækningen af denne flue kulminerede i dagene 3.—7. august. Endnu sidst på måneden var der ikke efter de overjordiske dele at domme noget at se til angreb i kålroerne. Først i løbet af september vil angrebene manifestere sig, så at man lettere kan danne sig et skøn over deres omfang og styrke. Hjørring: „Stærke angreb igen i år, måske knap så udbredt som i 1952" (H. Baltzer Nielsen). Tylstrup forsøgsstation: „Der er miner i en del af roerne, men ikke noget at se på toppen; det ser ikke ud til nu, at angrebet vil få nogen væsentlig betydning" (Aage Bach). Han Herrederne: „Mange stærke angreb, som vil resultere i ødelæggelse af adskillige marker. Værst på lav kold sandjord" (R. Sørensen). Viborg: „Der var mange kålfluer først i august måned. Endnu uvist, hvorledes angrebet udvikler sig" (A. P. Aidt). Vinderup: „På de lette jorder kan man nu begynde at spore de små larver" (J. Rindom). Holstebro: „I klækningsforsøg med pupper af den store kålflue begyndte fluerne at komme frem ca. 22. juli, og den 19. august var de sidste pupper klækkede" (A. Toft Andersen). (I sidste månedsberetning angaves klækningen at begynde et par dage efter d. 25. juli; denne ikke helt korrekte meddelelse berigtiges hermed). Ulfborg: „Meget omfattende og mange steder ødelæggende angreb" (N. Stigsen). Ikast-Bording: „Angreb de fleste steder" (Johs. Nielsen). Videbæk og Omegn: „Temmelig alvorlige angreb enkelte steder" (L. Hangaard Nielsen). Brande-Thyregod: „Endnu ikke iagttaget andet end ganske få sensommerangreb af kålfluelarver og formoder, at disse skyldes sidste generation af den lille kålflue. Venter spændt på, om angrebene af den store kålflues larve bliver slemme" (P. Trosborg).

Kartofler.

Kartoffelål (*Heterodera rostochiensis*). Hjørring Amt: „Det vrimler med kartoffelål i byer og stationsbyer i Hjørring Amt — naturligvis især i kolonihaver og andre havelodder. Anmeldelsespligten — og forebyggende foranstaltninger (sædskifte) — bliver vist ignoreret, fordi tidlige kartofler anses for den vigtigste afgrøde i mange havelodder" (Frode Olesen). Han Herrederne: „Mange stærke angreb i haver" (R. Sørensen). Viborg Amt: „At bruge ordet almindeligt er en overdrivelse, men sjældent er for svagt.

Der skal igen i år anmeldes nye tilfælde, det drejer sig næsten altid om kolonihaver, hvor folk dyrker kartofler år efter år (sommestider i 10 år i træk, eller rent ud til ålen kommer)" (Eli Fog-Petersen). Vinderup: „Ødelæggende angreb er fundet i tre tilfælde, og det oven i købet på landbrugsjord, men der havde også været avlet kartofler mindst hvert andet år, på en mark i 26 år" (J. Rindom). Ribe og Omegn: „Det vrimler antagelig med ål i mange af haverne i Ribe Købstad, — men det er jo øjensynligt ligemeget — og uden interesse — for dem, der bør interessere sig særligt derfor" (Aa. Buchreitz).

Smældere (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Der blev d. 19. fundet 3 biller, formodentlig sommerbiller, ved Kliplev. Yderligere fund blev ikke gjort.

Skadedyr på havebrugsplanter.

Frugttræer og frugtbuske.

Bladlus (*Aphididae*). Overalt har der kun været svage angreb.

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). Jylland: „Breder sig nu. Pudring med parathion hemmer udbredelsen stærkt" (Arne Sørensen).

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). Angrebene synes at være noget stærkere end sidste år i hvert fald for Sjællands vedkommende. Aalborg Amt: „Uden nogen væsentlig betydning" (Jørgen Jørgensen). Jylland: „Kun meget svage angreb, hvor almindelig sprøjteplan er anvendt" (Arne Sørensen). Sydlyn: „I plantager, hvor man har undladt giftsprøjtning i rette tid, og hvor der er ansat få frugter, kan æblevikleren være ondartet" (Chr. Greve). Roskilde: „Angrebet synes at være stærkere end foregående år" (G. Mayntzhusen). Nordvestsjælland: „Æbleviklerangreb har i år været almindeligere end normalt. At de betegnes som svage, skyldes nok de talrige giftsprøjtninger" (E. Agger). Sorø Amt: „Angrebet synes at være lidt værre i år end sidste år. Blyarsenat bruges jo næsten ikke mere!" (Ejner Christensen).

Blommevikleren (*Laspeyresia funebrana*). Jylland: „Oftest ret kraftige angreb" (Arne Sørensen). Aalborg Amt: „Angrebene mere udbredt end for æbleviklerens vedkommende, noget varierende i styrke for de forskellige sorter af blomster" (Jørgen Jørgensen). Også ved Kalundborg kunne man træffe stærkere angreb (N. F. J. Larsen). I resten af landet var angrebene betydningsløse.

Hindbærglassværmeren (*Bembecia hylaeiformis*). Fra Viborg berettes: „Iagttaget flere steder end sædvanligt — og i temmelig stort antal i angrebne haver. Fundet dels i rodhalsen — dels lige på vej op!" (Eli Fog-Petersen).

Frugttræspindemiden (*Paratetranychus pilosus*). Miderne synes at have taget til i antal i den forløbne måned, men kun ganske lokalt nåede angrebene op på en foruroligende styrke. Jylland: „Pletvis forekommer der

en del" (Niels Gram). Jelling: „Optræder enkelte steder, hvor den ikke har været før, med stor voldsomhed" (K. M. Hove). Blangstedgaard: „Ret kraftigt angreb på blommer nu under plukningen" (Poul Dahl). Sydfyn: „I mange plantager især på Thuro er træerne mange steder helt bronzeagtige af spind, men ellers ser man det mere spredt" (Chr. Greve). Sjælland: „På æbler har jeg kun set svage angreb, men i enkelte tilfælde har jeg set kraftige angreb på blomme" (A. Bjerggård). Holbæk: „E enkelte voldsomt stærke angreb er set — også mange vinteræg, men svage angreb er almindeligst" (Henrik Nielsen).

I to beretninger bemærkes om angrebene af „rødt spind", at der oftest er tale om stikkelsbærmiden (*Bryobia praetiosa*) (Arne Sørensen, Jelling, og Erling Agger, Holbæk).

Køkkenurter.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). I månedsberetningen for juni omtaltes det første fund af stængelål i kepaløg her fra landet. I løbet af august konstateredes endnu et tilfælde, denne gang fra Samsø.

Gulerodsbladloppen (*Trioza apicalis*). Fra enkelte egne i Jylland kommer meddelelser om angreb. Hobro: „Angreb af gulerodsbladloppen har været meget almindelige i næsten alle gulerodsmarker. Sprojtning med Bladan og lignende midler har nogen steder været fint, medens det andre steder ikke har hjulpet. Det er sikkert sprojtidspunktet, der har gjort sig gældende" (Poul Olsen). Viborg: „Mange steder blev angrebet standset helt ved en omgående pudring med Lindasect eller Gesarol, men mange steder ses i dag helt krusede og ødelagte toppe, med nye larver og lopper i" (Eli Fog-Petersen). Brande-Thyregod: „Almindeligt med stærke, ofte ødelæggende angreb" (P. Trosborg). Grindsted: „Angreb er almindelige, dog ikke ødelæggende" (J. J. Jaboksen).

Smældere (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Spindemider (*Tetranychidae*) på agurk. Om angreb forskellige steder på Sjælland foreligger følgende indberetning: „I den sidste del af sæsonen synes en del avlere at have haft større besvær end normalt med at holde spindet nede, trods brug af azobenzol og thiofosfor. Undertiden synes der dog kun at være tale om for lidt hensyn til nye generationer — for få behandlinger!" (A. Bjerggård).

Diverse skadedyr.

Oldenborrer (*Melolontha melolontha*). Intet angreb rapporteret.

Smældere (*Agriotes spp.*). Morsø: „Ingen skadevirkning set i august, men på mange lokaliteter gør man sikkert klogt i at regne med larvernes tilstedeværelse, når arealerne igen skal tilsås" (Engelhart Jensen). Ikast-Bording: „Ret ondartet i kartoffelmarkerne" (Johs. Nielsen). Brande-Thyregod: „Ret slemme angreb iagttaget i nogle roemarker. Angrebene omfang i kartoffelafrøderne ses først efter optagningen. Ventes at blive ret udbredte"

(P. Trosborg). Ribe og Omegn: „Der er gnavet i kartofler og gulerodder m.v. flere steder, men det er vist ikke værre end vanligt“ (Aa. Buchreitz). Ved Kalundborg er konstateret angreb i kepaløg (N. F. J. Larsen).

Knoporme (*Agrotis segetum*). Angrebene har gennemgående været svage. I nogle gartnerier har der dog vist sig stærke angreb, således i Nord-sjælland i blomkål (C. T. L. Worm), og om situationen på Sjælland i det hele taget skriver A. Bjerggård: „Knopormene har været temmelig ondartede i år, og gartnerne savner cryocid, som ikke længere kan fås. Erfaringer med schweinfurtergrønt synes ikke at være så gode som med cryocid, og klid med thiofosfor synes man kun at kunne få dem til at æde, når der absolut ikke findes andet på stykket.“

Ole Wagn.

